

Un sfert de veac de la scufundarea vasului „Struma“

זכור ...ADU-ȚI AMINTE!

de Șef rabin dr. MOSES ROSEN

Din an în an, răsună în sinagogile noastre acest mesaj menit să nu lase memoria să adoarmă. O chemare peste veacuri și milenii, care îndeamnă la neconștientă aducere aminte. Primejdioasă a fost întotdeauna pentru noi uitarea, uitarea celor petrecute cu noi, uitarea minunilor ce am trăit, uitarea de sine, uitarea martirilor. Numai datorită faptului că mereu am fost treziți de înprejurări, de oameni, am izbutit să supraviețuim.

Să nu uităm, deci, că în aceiași săptămână în care vom ceta acest fragment al aducerii aminte, vom prăznui în ziua de 7 Adar ziua nașterii și totodată cea a morții făuritorului iudaismului, învățătorului nostru Moșe.

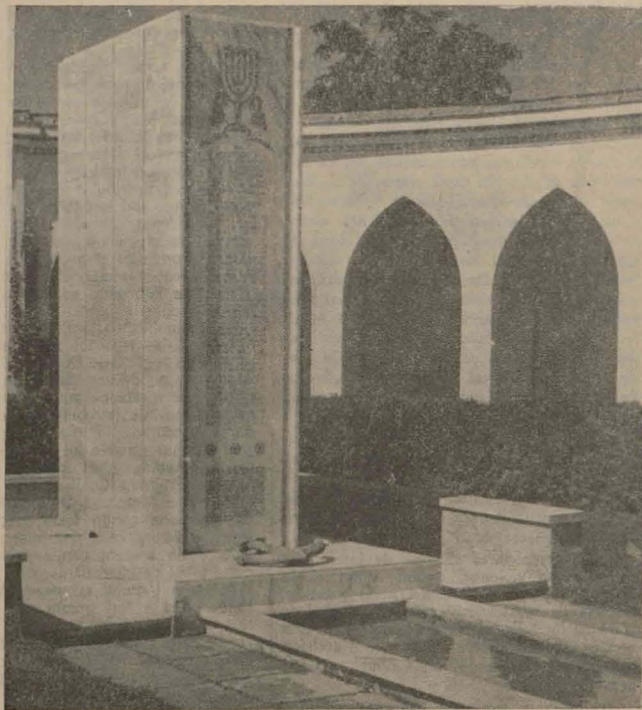
Drumul său de la coșulețul de papură izbit încoace și încolo de valurile Nilului și pînă la înălțimile muntelui Nevo, de pe care s-a îndreptat cea din urmă a sa privire spre „Pămîntul făgăduinții”, drumul acesta al celui dintîi păstor al turmei lui Israel te îndeamnă, în fiecare an, la noi reflecții pe marginea destinului purtătorilor învățăturii multimilenare a lui Moșe.

...S-a născut un prunc care va aduce în lume un spirit nou. Urgia tiranului se abate cu toată puterea. Talazurile urii faraonice vor neapărat să înghită acest prunc „subversiv” pentru o orînduire întemeiată pe robie. Tabloul coșulețului ce plutește în voia valurilor reprezintă parcă un simbol al unui itinerar istoric. Mii și mii de copii și-au găsit dea moarte în fundul apelor. Cruzimea monarhului nu izbuteste însă să-și ducă pînă la capăt opera nelegiuită. De data aceasta mugetul apelor năpraznice e acoperit de plînsul unui copil care va avea să poarte semnificativul nume de Moșe, adică „cel scos din apă”. Prin glasul acestui copil plîng toate victimele cumplitelor nedreptăți ce vor hintui omenirea, se înalță către ceruri prima izbucnire de revoltă împotriva fărâdelegilor, răsună un apel patetic și atotcuprinzător către om, ca să pună capăt la tot ce-i profanează ființa.

וְהָיָה אִשְׁחָא אֶחָד
Însăși fiica Faraonului e zguduită la auzul acestui vaet. Ea „își întinde brațul” spre a ajuta, spre a salva, spre a nu lăsa valurile Nilului să acopere coșulețul de papură, spre a dovedi că brațul omenesc e făcut pentru ceva mult mai bun decît crima, că el are menirea de a sta în slujba vieții și nu într-a morții.

Minunea s-a întîmplat. Viața lui Moșe e salvată, și ea va fi închinată idealului de a aduce oamenilor alinare în suferință, de a zmulge rădăcinile răului, de a făuri o lume în care copiii să nu mai fie uciși, în care să învingă omnia și hūnuli simt.

Elementare aspirații, dar nespuse de greu de atins! Lui Moșe, nici o piedică nu-i pare însă prea grea în acest drum și nici o suferință nu-i e crutată. El luptă neobosit, neînfricat, neîncetat. Luptă cu trufia și setea de sînge a dușmanilor, cu îndărătnicia multora dintre proprii săi frați, cu forțele naturii care i se pun de-a curmezisul, cu însuși Dumnezeu din ceruri atunci cînd Acesta vrea să-și abată minia asupra poporului său drag. Moșe e pregătit de jertfă. El e gata să sacrifice nu numai viața-i pămîntească, ci însăși nemurirea, spre a salva viețile altora.

Monument ridicat la cimitirul de pe Țoseana Giurgiului în memoria martirilor de pe vasul „Struma”. Pe o placă de marmură sînt înscrise 769 de nume...

De curînd, monumentul a fost renovat prin grija Federației Comunităților Evreiești (M).

סמני נא מספר אשר בחבת (שמות ל"ב ל"ג)
„Șterge-mă din cartea ce ai scris-o de nu vrei să le ierți păcatul (Exodus 32, 32) e strigătul său de deznădăjduită apărare a păstorilor săi, după ce aceștia au săvîrșit greul păcat al vițelului de aur. Găsim într-însul cea mai sublimă jertfă adusă pe altarul binelui.

La capăt de drum, atunci cînd în cele din urmă a izbutit să-și aducă pe fiii lui Israel aproape de limanul dorit, acolo se află și capătul firului vieții pămîntești a lui Moșe. De pe creasta muntelui el scrutează zările. Privește înapoi spre frămîntările prin care a trecut și își îndreaptă senin privirile înainte spre infinit, cu conștiința împăcată că-și vede scopul vieții împlinit. Prin sărutul מִיתָ נִשְׁקָה sufletul său se întoarce în sferele celeste. E suflul unui om care și-a iubit frații, care și-a făcut datoria.

„Și nici un om nu-i cunoaște mormîntul” (Deuteronom 34—6). N-a rămas de pe urma-i nici un mormînt pe care oamenii să-l sanctifice, să se prosterneze deasupra-i.

Nici un monument din aur sau granit n-a fost lăsat să-i eternizeze chipul. Ființa sa fizică a dispărut spre a face loc cuvîntului său, învățăturii sale. Ele vor rămîne de-a pururi sfinte căci, de mii de ani încoace ele poartă glasul binelui și al adevărului.

(Continuare în pag. V-a)

Cartea de rugăciune

Cartile de rugăciune, în accepția curentă a termenului, au apărut relativ recent în iudaism. În vremurile străvechi era oprit a se nota rugăciunile. Expresia seder („ordine”) și derivatele sale, frecvent întrebunțate în Talmud, se referă la un grup de rugăciuni asemănătoare, adunate pentru a alcătui o succesiune uniformă. În vechime, cel ce recita rugăciunile își organiza în minte textul și succesiunea rugăciunilor înainte de a le recita, nefîndu-i îngăduit să se servească de vreun text scris: chiar și fragmentele din biblie care erau recitate ca rugăciuni se spuneau pe de rost. Pe măsură ce poezia sinagogală sau piuitim au luat o dezvoltare tot mai mare, a devenit necesar a se pune textele pe hîrtie. Așa se explică de ce cartea de rugăciune a intrat în uz, în jurul anului 500 e.n.

Multă vreme cartea de rugăciune nu cuprindea textul în forma de astăzi, ci era doar o succesiune de introduceri la rugăciuni precum și o culegere a celor mai importante formule. Cel mai vechi exemplu de acest fel se găsește în capitolele 10—20 din tratatul Soferim. Aici se află reguli pentru citirea Torei, precum și indicațiuni privind cele mai importante rugăciuni care trebuie recitate de sârbători și în alte zile însemnate.

Cartile de rugăciune au fost întocmite în conformitate cu cele „o sută de binecuvîntări” care, după spusele lui Rabi Meir, trebuie recitate în mod obligatoriu de către fiecare credincios. Aceste texte erau manuscrise.

Cele mai vechi texte ce ni s-au păstrat sînt cele „O sută de binecuvîntări” ale lui Natronai Gaon; cea mai cunoscută este „Rezumatul rugăciunilor și binecuvîntărilor pentru tot anul” al lui Gaon Amram Copiștii de mai tîrziu ai acestei cărți au intercalat textele rugăciunilor ce se uzitau în țara lor de origină.

Dezvoltarea poeziei sinagogale precum și alți factori au dus la crearea de cărți de rugăciune cu text complet. Astfel, învățatul Saadia, care a trăit la Sura, între anii 882—942, a compilat „Colecția de rugăciuni și imnuri”. El indică regulile și explicațiile în limba arabă și inserează rugăciunile de recitat. Cu timpul, cărțile de rugăciune s-au transformat într-un compendiu al vieții religioase, și au fost numite, la fel ca și ciclul, Mahzor („repetiție”). Cel mai cunoscut dintre aceste colecții este acela al rui Simha ben Samoel din școala lui Rași, numit Mahzorul Vitry, după locul unde a trăit autorul. Această carte conține regulile, rugăciunile, explicarea textului, recitarea scripturală pentru zilele de sârbătoare, împreună

(Continuare în pag. 11-a)

LAUREAȚI AI PREMIULUI NOBEL

În cei 66 de ani de cînd a fost instituit, premiul Nobel a fost decernat unui număr de 50 de personalități literare și științifice de origine evreiescă. Aceasta înseamnă că evreii, care reprezintă mult mai puțin de 1 la sută din populația globului, au dat pînă acum 12 la sută din laureații acestui prestigios premiu internațional.

Cel mai mare număr de laureați l-au dat evreii germani. Pînă la instaurarea nazismului, 11 evrei germani, dintr-un total de 38 laureați germani, primiseră acest titlu. Desigur că cel mai proeminent dintre toți a fost Albert Einstein, unul dintre cele mai luminate minți ale tuturor timpurilor, considerat drept unul din cei „opt constructori ai universului”, alături de

Aristotel, Galileu și Newton.

Cei 11 laureați ai premiului Nobel, pe care nazismul i-a silit să-și părăsească propriile lor cămine, au îmbogățit viața spirituală a Țărilor care le-au oferit azil.

Dar și după ce au fost dezrădăcinați de urgia nazistă, oamenii de știință evrei originari din Germania au continuat să-și desfășoare activitatea în slujba progresului omenirii. O recunoaștere a acestui fapt este că patru evrei originari din Germania și unul din Austria au primit premiul Nobel după anul 1933. Primul dintre ei a fost Ernst Boris Chain, care în 1945 a împărțit premiul pentru medicină cu sir Alexander Fleming și sir Howard Florey, pentru descoperirea penicilinei.

Paris, 25 ianuarie 1967. — La recepția oferită de d. A. Kaplan, secretar general al secțiunii franceze a Congresului Mondial Evreiesc, cu prilejul trecerii prin Paris a d-nei și d-lui Șef rabin dr. Moses Rosen. — În dreapta: amiralul Louis Kahn, președintele Consistoriului Central al evreilor din Franța (decedat la 26 ianuarie a. c.)

YEHUDI MENUHIN

Violonistul Yehudi Menuhin, unul din cei mai străluciți artiști instrumentiști ai secolului nostru, s-a născut la New York, la 22 aprilie 1916. Precocitatea genială a acestui artist a fost remarcată încă de la vârsta de 7 ani, când a apărut pentru prima dată în public, într-un concert popular la San Francisco. Biografia sa povestește că încă de mic, de la vârsta de 4 ani, își construise o vioară în miniatură și uimea pe toți cei din jur cu aptitudinile sale. Acest moment biografic coincide cu unul similar din copilăria viitorului său maestru, George Enescu.

Micul Yehudi studiază vioara la San Francisco cu maestrul Sigismund Anker și Louis Persinger. Sub bagheta lui L. Persinger, tânărul violonist debutează interpretând *Sinfonia spaniolă* a lui Lalo la 12 martie 1926, iar la 25 noiembrie 1927 uimește prin virtuozitatea cu care cântă pe Beethoven. Tot la acest an pleacă în Europa, unde studiază cu George Enescu și Adolph Busch. În această vreme își petrece toată luna septembrie 1926 la Sinaia, primind zilnic lecții de la George Enescu.

Printre succesele sale de la Paris trebuie menționat debutul cu orchestra Lamoureux cu care se deplasează în 13 decembrie 1927 la New York, dând un concert la Carnegie Hall. Un an mai târziu, sub bagheta lui Bruno Walter și Fritz Busch, concertează în toată Europa, în special la Paris, Dresda și Londra, cântând Bach, Beethoven și Brahms. Remarca-

Bach, Enescu, Kreisler, Debussy, Sarasate, Mendelssohn-Bartholdy, Chausson, Brahms, Franck, Bloch, Pugnani-Kreisler, Lalo etc. Menționabilă este și execuția *Concertului pentru două vioară* de J.S. Bach, din 18 mai 1946, alături de George Enescu, având la pupitrul pe Mihail Jora.

În 1946, Tudor Arghezi consacră acestei întâlniri dintre Enescu și Menuhin cuvinte calde: „Întâlnirea lui Enescu la București cu Yehudi Menuhin, venit prin cerul a două emisfere, e de acum istorică... Peste Atlantic, pasărea l-a purtat pe noal Lobengrină plină la cuibul melancoliilor dascălului adolescenților lui, ca să-l mai vadă, ca să-l mai simtă alături de el, Succesele imense ale violonistului ar fi îndreptățit înfămurarea. Menuhin putea să-l dea uitării pe Enescu, iar Enescu putea să fie biruit de alte trufii. Cugetul lor depășește pe om și-l înalță în nimbus. Dar în duioasa însoțire trebuie căutată și vioara, glasul cel mai adevărat al lui Dumnezeu”. Menuhin și-a manifestat în repetate rânduri simpatia pentru maestrul său Enescu și pentru România. Cu ocazia primului festival internațional „George Enescu”, Yehudi Menuhin a făcut parte din jurul concursului, pentru vioară.

În cadrul manifestărilor artistice ale festivalului, ca un omagiu adus lui George Enescu, cu care interpretase adesea *Debutul concert* de Bach, Menuhin a cântat împreună cu David Oistrach această lucrare, la pupitrul fiind dirijorul George Georgescu.

Pentru completarea imaginii de interpret a acestui mare violonist, trebuie arătat că în afară de repertoriul clasic are și un bogat repertoriu de muzică contemporană, cântând în afară de lucrările lui Enescu, concertul de Bela Bartok și sonata pentru vioară solo a celuiiași compozitor, aceasta din urmă fiind scrisă de autor la cererea sa.

Azi Menuhin este cunoscut, pe scara valorilor, unul din cei mai mari violoniști ai lumii, alături de David Oistrach, Isaac Stern și Fritz Kreisler.

Marele comentator Rași

Rași este celebru datorită comentariilor sale la Tora, Talmud și multe din cărțile profeților. Comentariul lui Rași la Tora este cel mai important dintre toate comentariile ce s-au scris. El a explicat cuvintele Torei în spiritul înțelegerii lui Israel, în conformitate cu Midrașul și Talmudul.

Comentariul la Talmud a devenit parte integrantă din învățătura iudaică. Pînă la Rași aproape toți cei care studiau Talmudul aveau nevoie de explicațiile unui erudit pentru a înțelege cuprinsul fiecărui tratat. Datorită comentariilor lui Rași fiecare poate învăța singur și poate înțelege Talmudul.

Rași s-a folosit de comentariile dascălilor săi, mai ales de cel al lui rabi Gherșon, pe care-l citează în multe locuri. Fiecare cuvînt, fiecare expresie mai dificilă este tălmăcită pe înțeles de Rași, care nu utilizează nici un cuvînt de prisos.

Rași evita să se știe că el este autorul comentariilor. El își scria comentariul pe foi volante, pe care le lăsa în lăcașul Domnului. Când învățăcele veneau dimineața găseau comentariul la problema ce o studiau și în acest fel puteau pricepe mai ușor învățătura sacră. Ulterior s-a aflat că rabi Slomo Itzhaki — Rași e cel care a scris aceste comentarii.

BRIT IVRIT OLAMIT

În pagina a 12-a, textul în limba ebraică.

Cartea de rugăciune

(Urmare din pag. 1-a)

cu parafrazărele lor în arameică, precum și suplimentele detaliate cum ar fi *Pirke Avot*, precum și un mare număr de poeme sinagogale.

În decursul vremii au apărut două feluri de cărți de rugăciune. Una din ele conține rugăciunile originale, pentru uz individual; aceste cărți de rugăciune se numesc *Sidur*. Există apoi cărți de rugăciune pentru marile sărbători ale anului, numite *Mahzor*. Uneori cărțile de rugăciune cuprindeau și comentarii. În trecut au apărut ediții frumoase ilustrate, cu vignete și ornamente de pagină. Multe din aceste manuscrise minunate ilustrate s-au păstrat pînă astăzi.

A fost o vreme cînd cărțile de rugăciune conțineau un număr de poeme din care oficiantul avea latitudinea să aleagă pe acelea pe care le credea el potrivite. Cu timpul, însă, enoriașii au început să insiste să fie recitate acele dintre rugăciuni ce le erau mai cunoscute și care deveniseră tradiționale în obștea lor.

În urma acestei metode, a rezultat în decursul vremii din mare număr de ritualuri, ceea ce a dus la o mare diversitate în literatura rugăciunilor. Scribi care copiau manuscrisele nu cunoșteau întotdeauna materialul pe care-l copiau, astfel că făceau greșeli în text, schimbându-l adeseori înțelesului.

Inventarea tiparului a pus capăt acestei situații, contribuind totodată la unificarea textelor. La început cărțile tipărite aveau același conținut ca și manuscrisele; erau redată rugăciunile originale și *piutimii*, și cîteodată și introducerea obișnuită. Cu timpul, conținutul cărților s-a îmbogățit, adăugându-li-se comentarii și traduceri.

După anul 1560, influența cabalistă asupra începutului să se facă tot mai resimțită asupra cărților de rugăciune. După ce învățăturile lui Isaac Luria au devenit cunoscute, în cuprinsul cărților de rugăciune au început să apară și *Kavanot*, cuvinte întrebuințate pentru concentrarea gîndurilor în timpul rugii. Îndeosebi cînd e rostit numele lui Dumnezeu. De asemenea *lihudim*, adică indicații cu privire la felul cum numele Celui sfînt să fie pronunțat în cuprinsul rugăciunii. De atunci, toate cărțile de rugăciune conțin texte speciale în acest scop, rugăciuni care sînt intercalate în liturgie. Și în prezent cărțile ritului sefarîd cuprind astfel de intercalări.

Pe tîrful ritualului askenazit, Wolf Benjamin Heidenheim a fost primul care a tipărit corect edițiile de *Sidur* și *Mahzor*; el a corijat aceste cărți sfînte de toate artificialitățile secolului trecut și le-a înzestrat cu un comentariu complet și inteligibil. Pentru acest fapt el a fost numit „Mendelssohn-ul cărții de rugăciune”. Timp de mai bine de un secol, textul lui a stat la baza edițiilor tipărite în apusul Europei și Statele Unite. În același timp, Heidenheim a pregătit traducerea în limba germană a cărții de rugăciune.

În cursul ultimilor 150 de ani aproape în toate așezările evreiești au fost tipărite cărți de rugăciune traduse în limba țării respective. În țara noastră, *Sidurul* a fost tradus în limba română de rabinul A. S. Gold.

Cărțile de rugăciune reformate, din care prima a fost Cartea de rugăciuni din Hamburg (1818) a fost un nou fenomen în liturgie. Aceste cărți de rugăciune au căutat să armonizeze ritualul cu gustul estetic și intelectual al epocii.

Pe lîngă *Sidur* și *Mahzor* pentru tot anul, mai existau chiar în perioada manuscriselor, cărți de rugăciune pentru diferite ocazii. Astfel, pentru 9 Av există cartea *Kinot*, cuprinzînd elegii pentru dărîmarea Templului din Ierusalim; tot așa pentru serviciul divin de Purim există *Meghila*.

ROMANIA LA TIRGUL INTERNAȚIONAL DE LA TRIPOLI

În luna martie a.c. România participă la importante manifestări comerciale internaționale, printre care și la Tîrgul de la Tripoli.

Actuala participare — a 5-a la număr — în capitala Libiei este marcată prin creșterea numărului de întreprinderi de comerț exterior la 14 și prin sporirea suprafeței ocupate de pavilionul românesc. Un loc important este alocat unui mare număr de produse ale industriei constructoare de mașini. Noutăți în nomenclatorul de export se vor remarca și în domeniile industriei chimice, al materialelor de construcție, industriei ușoare și industriei de prelucrare a lemnului.

...ȘI LA FRANKFURT PE MAIN

La 27 februarie și-a deschis porțile Tîrgul internațional de la Frankfurt pe Main, importantă manifestare comercială pe tîrmul bunurilor de consum. România este prezentă cu o variată gamă de produse expuse de întreprinderile de comerț exterior.

ARTIȘTI ROMÂNI PESTE HOTARE

Tenorul Ludovic Spiess a interpretat recent, pe scena teatrului „Capitole” din Toulouse, rolul lui Othello, din opera cu același nume de Verdi. În cele două spectacole pe care le-a susținut, tenorul român s-a bucurat de un mare succes, relevat de toată presa locală. Astfel, ziarul „La Dépêche du midi” scrie între altele în cronică închinată spectacolului:

„Dacă mai există la Toulouse amatori de voci frumoase care doresc să asculte un tenor cum rareori avem ocazia de a auzi, să se grăbească la Teatrul Capitole, unde Ludovic Spiess cîntă „Othello”.

PRIMA AUTOSTRADĂ DIN ȚARA

În curînd va începe construcția primei autostrăzi din țară, pe distanța București-Pitești, în lungime de circa 125 km. Partea carosabilă va fi alcătuită din două căi unidirecționale, fiecare cu patru fire de circulație. Pe întreaga lungime, direcțiile de circulație vor fi separate de o zonă verde de încastrare, de patru metri lățime. Pe partea dreaptă a drumului va fi amenajată o bandă de staționare de 2,5 metri lățime. Autostrada nu se va intersecta cu alte drumuri sau căi ferate. Lucrările de artă vor fi executate adoptîndu-se cele mai noi soluții. Autostrada va fi dotată cu toate accesoriile necesare: stații automate pentru alimentare cu benzină, carburanți și lubrificații, stații de autodeparnare, puncte telefonice etc.

MAȘINI AGRICOLE PENTRU EXPORT

De la uzina de mașini și unelte agricole „7 Noiembrie” din Craiova au fost expediate în Franța și Italia mai multe loturi de mașini agricole care vor participa la expoziții internaționale ce vor avea loc la Paris și Verona. Printre acestea se află mașini de împrăștiat îngrășămintă chimice, grebla rotativă și semănătoarea de cereale.

FILM DESPRE REGELE SOLOMON

Episodul romantic dintre regele Solomon și regina Saaba, despre care Biblia povestește că a venit însoțită de sclavi și daruri multe, atrasă de faima suveranului din Ierusalim, va reinvia pe ecran, într-o coproducție israelo-etiopeană.

Știri

ORATORIUL „AUSCHWITZ”

Compozitorul polonez K. Penderecki a realizat oratoriul „Auschwitz”, evocare a martiriului suferit de 4 milioane de deținuți ai celui mai mare lagăr de concentrare nazist.

Oratoriul va fi executat pentru prima oară cu prilejul inaugurării monumentului ridicat în cinstea martirilor, la 16 aprilie a.c.

CONDAMNAREA UNOR CRIMINALI DE RĂZBOI

Un tribunal militar din orașul Jitomir /U.R.S.S./ a judecat și condamnat la moarte pe doi colaboraționiști care în anii ocupației naziste au trecut de bună voie de partea naziștilor, participând la masacrarea populației civile.

EVREII DIN IRLANDA

În Irlanda trăiesc în prezent 4 000 familii evreiești. Marea majoritate locuiesc în capitala țării, Dublin.

MARELE DICȚIONAR AL LIMBII IDIȘ

La New York a apărut volumul al doilea al Marelui dicționar al limbii idiș. După cum am mai scris, întreaga lucrare este prevăzută să apară în 10 volume.

JUBILEUL UNEI PUBLICAȚII

La Paris apare revista „Folksgezind”, în limba idiș, dedicată popularizării noțiunilor de igienă și medicină în rândurile cercurilor largi. Recent revista și-a sărbătorit 20 de ani de la apariție.

MOARTEA UNUI ARTIST

La Londra a încetat din viață, în vîrstă de 76 de ani, pictorul Henrich Gotlieb.

FILM DESPRE RĂSCOALA GHETOULUI DIN VARȘOVIA

Studiourile poloneze în colaborare cu o casă din Hollywood vor realiza un film artistic inspirat de eroica răscoală a ghetoului din Varșovia.

EVREII DIN RHODESIA

Cu cinci ani în urmă trăiau în Rhodesia 2 000 familii evreiești. Ca urmare a evenimentelor ce au urmat proclamării unilaterale a independenței și a instaurării regimului rasist al lui Smith, un mare număr de evrei au părăsit țara.

În momentul de față în Rhodesia se mai află 650 familii de evrei.

...ȘI DIN JAPONIA

Așa cum am arătat într-un număr anterior, în Japonia există azi o mică obște evreiască alcătuită din 700 suflete.

Comunitatea din Tokio numără 5—600 membri. Cei mai mulți dintre ei sînt originari din Europa. O mică parte este constituită din evrei americani, stabiliți temporar, în interes profesional, în Japonia.

A doua comunitate se află în orașul Kobe, unde locuiesc circa 150 evrei.

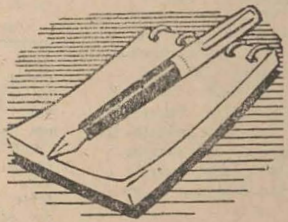
ANTOLOGIE DESPRE REZISTENȚA EVREIASCĂ

La Londra a apărut o antologie despre mișcarea de rezistență din sînul populației evreiești în anii celui de al doilea război mondial. Cartea înfățișează amintirile unor supraviețuitori ai lagărelor și ghetourilor naziste din Polonia, Iugoslavia, Uniunea Sovietică fiind evocate figuri de luptători care s-au opus cu urma în mină naziștilor.

Autorul antologiei este publicistul Iuri Sul.

IMPOTRIVA PERICOLULUI RENAȘERII FASCISTULUI

Revenit după o călătorie prin Europa, rabinul Ioachim Prinz, cunoscut fruntaș al vieții evreiești americane, a declarat că este alarmat de intensificarea activității cercurilor neonaziste. Vorbitorul a chemat opinia publică să fie vigilentă, pentru a face cu neputință renașterea trecutului.

COMEMORAREA COMPOZITORULUI IACOB SCHEIFFER

La Los Angeles a avut loc un concert solemn organizat cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la moartea compozitorului Iacob Scheiffer. Au fost executate mai multe din compozițiile sale.

6 000 SINAGOGI

O statistică recentă arată că în Israel există un număr de 6 000 sinagogi și case de rugăciuni.

STUDII DESPRE LIMBA IDIȘ

În editura „I. L. Peretz” din Tel Aviv a apărut o culegere din studiile lui B. Borohov despre istoria limbii și literaturii idiș.

ASASINII ANNEI FRANK ÎN FAȚA JUSTIȚIEI

Un tribunal din Mînchen judecă pe foștii comandanți na-

ziști Wilhelm Harster, Wilhelm Zoepf și G. Slotke, vinovați de exterminarea a zece de mii de evrei olandezi, printre care și Anna Frank. Tatăl fetei-martir de la Amsterdam va face o poziție la acest proces.

A MURIT AMIRALUL LOUIS KAHN

La Paris a încetat subit din viață amiralul Louis Kahn, președintele Consistoriului central al evreilor din Franța.

Defunctul se trăgea dintr-o veche familie de evrei alsacieni. Timp de mai mulți ani el a deținut funcția de președinte al organizației centrale a evreilor francezi, calitate în care a reprezentat cu cinste și demnitate colectivitatea evreiască din această țară.

Dispariția amiralului Louis Kahn a lăsat regrete unanime.

LUCRARE DESPRE CLASICI LITERARI IDIȘ

O editură din Tel Aviv a tipărit în traducere idiș lucrarea scriitorului și publicistului I. D. Bercovici „Clasicii noștri”. Cele 5 volume ale lucrării cuprind prețioase contribuții asupra clasicii literaturii idiș, pînă la Salom Alehem. Mai cu seamă despre marele umorist lucrarea aduce bogate și prețioase amănunte cu caracter inedit. De altfel, autorul este unul din ginerii lui Salom Alehem.

„NICIODATĂ IAR !”

Sub acest titlu s-a deschis la Viena o expoziție înfățișînd documente și tot felul de mărturii scrise despre ororile săvîrșite de naziști.

Un amănunt: expoziția a fost organizată în același imobil în care, în anii războiului, au funcționat birourile lui Adolf Eichmann, unul din cei mai mari criminali naziști.

CĂRȚI ÎN LIMBA IDIȘ

În ultimii 5 ani au fost tipărite în limba idiș, în diferite părți ale lumii, un număr de 754 titluri de carte. Iată numărul aparițiilor pe țări: S.U.A. — 240 titluri; Israel — 206; Argentina — 132; Polonia — 56; Franța — 35; Mexic — 21; Canada — 17; Africa de Sud — 13; Australia — 8; România — 8; U.R.S.S. — 7; Brazilia — 5; Anglia — 4; Olanda — 2.

INSTALAREA UNUI RABIN

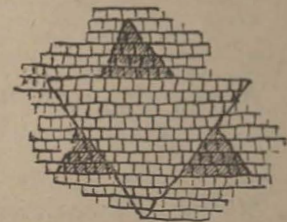
Reverendul Lawrence Rigal a fost numit rabin al sinagogii din Stratham, un cartier al Londrei. Noul rabin, în vîrstă de 38 de ani, a absolvit facultatea de ebraică la University College din Londra.

DIN TEZAUROL CULTURII SEFARDE

În S.U.A. a fost înființat un comitet pentru ocrotirea culturii sefarde. Vorbînd în numele acestui comitet, dl. Mair Jose Bernadete, profesor de limba spaniolă la Brooklyn College, a declarat că se pregătește tipărirea în traducere engleză a operelor cărturarilor sefarzi din secolele XVII—XIX. Vorbitorul a adăugat că tezaurul culturii iudaice sefarde nu trebuie să se pierdă, el trebuie făcut cunoscut poporului.

EVREII DIN AMERICA DE SUD

În țările Americii latine și de Sud s-a constituit, mai ales după cel de al doilea război mondial, o importantă colectivitate evreiască. Iată populația evreiască din aceste țări, după cele mai recente date statistice: Argentina — 475 000; Bolivia — 4 000; Brazilia — 140 000; Chile — 35 000; Columbia — 10 000; Cuba — 2 400; Republica Dominicană — 120; Ecuador — 2 000; Guatemala — 1 200; Mexico — 30 000; Panama — 2 000;

Paraguay — 1 200; Peru — 4 000; Uruguay — 48 000; Venezuela — 9 000.

LUNA MUZICII EVREIEȘTI

La Londra s-a desfășurat Luna muzicii evreiești, manifestare anuală tradițională organizată sub auspiciile Consiliului muzical evreiesc. La concertul inaugural a luat cuvîntul rabinul Reuben Turner, președintele Consiliului. Programul concertului a fost alcătuit din muzică sinagogală și compoziții ale unor autori evrei.

PREȚUL TRĂDĂRII

La procesul de la Mînchen al criminalilor de război vinovați de exterminarea evreilor olandezi, unul dintre acuzați a declarat că denunțatorul familiei Annei Frank a primit pentru josnica sa faptă prețul obișnuit — adică cîte 5 guldeni de fiecare evreu arestat.

CATEDRA PENTRU STUDIUL LEGILOR CREȘTINE

La universitatea evreiască din Chicago a fost înființată o catedră pentru studiul legilor canonice creștine. Conducătorul acestei catedre este arhiepiscopul Cody din acel oraș.

Înființarea catedrei face parte dintre măsurile luate în ultima vreme de către diferitele culte în vederea unei mari bune și mai exacte cunoașteri reciproce.

Știri

EXPOZIȚIE DESPRE ȚARA BIBLIEI

Pe lângă celebra catedrală Westminster din Londra a fost deschisă, timp de o lună, o expoziție prezentînd imagini din Țara bibliei. În acest răstimp, expoziția a fost vizitată de un mare număr de persoane.

„IOSEF ȘI FRAȚII SAI”

La New York a avut loc execuția în prima audiere a cantatei „Iosef și frații săi”. Opera, inspirată de episodul tragic al vînzării lui Iosef, a fost compusă de Robert Starer.

Concertul — premieră a fost consacrat memoriei marelui dirijor Arturo Toscanini.

ISTORIA OBȘTEI DIN PERU

Herz Zweilich, redactorul unui ziar evreiesc în limba spaniolă din Lima, a publicat o istorie a comunității din Peru.

În prezent, în această țară trăiesc 4 000 evrei.

PIESA DESPRE AUSCHWITZ

Pe scena teatrului municipal din Torino-Italia a avut loc premiera piesei „Numai un om”, a cărei acțiune se petrece în lagărul morții Auschwitz. Autorul, dramaturgul Primo Levi, a fost el însuși deportat de naziști la Auschwitz.

SINAGOGA DIN MASADA

Printre monumentele dezgropate la Masada se află și o sinagogă din antichitate. De curînd un număr de 18 tineri și-au serbat majoratul religios în această sinagogă. La lumina torțelor, ei au citit din scrierile în care este relatată epopea eroicelor bătălii ce au avut loc în această fortăreață în anul 72 al erei noastre.

„DYBUK” ÎN LIMBA SPANIOLA

Drama lui An-sky, „Dybuk” a fost tradusă în limba spaniolă și publicată de către o editură din Santiago de Chili.

STUDIAREA MENTALITĂȚII NAZIȘTE

Centrul pentru studierea psihopatologiei colective de pe lângă universitatea din Sussex — Anglia și-a propus efectuarea unor studii privind mentalitatea criminalilor naziști. În acest scop se vor analiza scrierile, declarațiile și alte documente rămase.

ר' מאיר'ל
פרימישליאנער'ס
א דערציילונג

(המשך מעמוד 12)

[illegible][illegible]

נער דעו ציילט אין
איינע פון זיינע באקאנטע
יונגע דערנאָשטע שמועסן
בין אים מיר ארויפגעגאנגען
אין הימל אריין און זיך אוועק—
געשטעלט ביי די טויערע פון
גרעדן א קוק סוף, ווי אזוי
עס נישט דאָס צו זע איז.
ער עס קומט אָן א רב און
אַס ברעה גלייך אריינגיין
אין גרעדן אריין, אָבער דער
שוור פּתח פארשטעלט אים
דעם וועג. וואָס אַילט אים
זיך אזוי? פּענסט ער אים—
נישט וואָס גלייך אים עס וכו'!
געווען זיין גרעדן
אריין? דערויף ענטפערט אים
ער רב: וואָס ווייסט? א
נאָנץ לעבן וואָס אַיך עוסק
געווען ברויזע, סאָך אן וואַס
בין אים געזעסן און געלערנט,
און אויב נישט פאר מיר און
פאר מינע חבדים, סאָ פאר
וועמען דען אים דער גרעדן
באשאפן געוואָרן? אָבער דער
מאָן ווערט פון דער תשובה
נישט נתחמל. מיר דאָרף פריי-
ער — דערקלערט ער אים —
באדע זיין און קאָנטראָלירן,
זיך ריין, תּוהו, וואָס אַיך האָט
געלערנט, אים סאָקע געווען
לשמה, נישט צוליב כבוד,
צוליב פרנסה וכדומה... איר
מוזט אַביסל צוואוּרסן.

ער וואָס מדברים קומט אָן
א ציד, א געוואלדיקער יחסן,
א בון של קרובים, און מיט
א בוייטקייט לאָזט ער זיך
גלייך צום גרעדן, האָט אים
וואַס ער אים דער מאל—
פאר וועלכע מעשים סובי?
ער נעמט דער צידק אים—
רעכענען א נאָנץ צעטל, וואָס
ער האָט אלץ אָפּגעטון און
זיין לעבן: ער וואָס געפרא-
וועט עתידות, ס'גופים,
מחלות, נאָנצע מען מתפלל
געווען, געוואָס זעהליש—גע-
לערנט וויר, עוסק געווען אין
קבלה, אים דאָס נאָך אפּסר
וועגיג? נאָנץ גענוג — ענט-
פערט אים דער מאַן— אָבער
מען דארף פריער וויסן, צי
אַס איר אלץ געווען לשמה,

ע פון די יידישע קה-
יסימריע ראקאוויצא-
פעלעפאן 13.25.38.

קאלאר אַשגאָס 57.
שבת ווערן איינס-
טישן פרייטיק-צו-
און שבת צו מיטאָג.

לעגש א נייע אָנפֿירונג
הערן: דודי ראָזנער,
ס, אויגען קוו, בעלא
'וס' ראָזענוואַסער,

רעראציע האָט געגעבן
 יי מעסיקייט אין רער
 אָנפירונג הצלחה אין

געקוקט און ארבעטס-
פארדער קענען.
ישראל שווארץ, בעזאגס
די מייסט פון זיין וואס
ער האט באגרייט
סגור פון דער פער-
טער עמיטע שטעטער.
די ערן: חויער
פאלי, יונגרוי, און די
עס.
אפציונג פון דער
בלי, אלעס טאקע-
רעגער און יוגנדיג.
עס געווארען די יניע
און זיי געבער אונז-
קען זען שטעטיקע.

**די באראטונג
אין אַראדעא**

דעם 29-סטן יאנואר ד.י. איז פ
באראטונג מיט די מיסגלייכע פון
עפפערניק די אסיפה וואָס הרב
אז צום איז זי צווייפנקומען כדי
איז צום סוף אז זי קוקה זאָל גיין ב
אין אָנוועהניש פונעם גענערעל־סע
ראציע פון די ייִדישע קהלות, הער
ס'האָבן נאָך גענומען דאָס ווער
סאטמער, ווייס אנריי, לידענעפלד,
פרייען: ראָזענבוים גיזעלא און פ.
די אסיפה האָט פאַרגעשלאָגן די
קהלה צווייפֿטעמלס פון די הערן
ווייס, דר. קעקסעהעטי אנדרעי, י.
הער אדון. ע'מל שטעכער ו
אַפֿירער הצלחה אין זייער ארבעט,
ונגען ווי אזוי וי זאָלן פאנאדעס,

(חמשער פון זייט 10)

אין צען יאָר ארום, פאר-
לאנגס יאָקוב פעטשטערנאר,
דער ליפער אנס פון דער
ערשטער אויסגאבע, פונעם
פירטנס סטודא, מ'זאָל אים
געבן די פריוולעגיע צו מאַכן
די דאָקע "שטיינער" ...
"נעטעווערס אין אַכס אז
מ'דארף אָפּהיטן די נאנצטיי-
פון די שטבעות, כדי צו
פאררײַכערן די בעסטע מאַס-
פאסלען, און מ'זאָל מיד, יאָקוב
פעטשטערנאר, באאויפּפראַכן
צו מאַכן די דאָקע "שטיינער"
פון וואָג, פעטשטערנאר
אזוי ראָס געוויינט פון יעדער

"שילד" אין דערנענטער
 פריסמעטער קוריל,
 זיאלמסן צוויי דעל-
 די אונטערע איין
 און אויס די אוי-
 פרינססיפאל
 און (מארגאנאציע
 נאכט) און אין
 אקטאבער 1837 און
 דערנענטערע 65 (די
 און די קערנדעל).
 ווענדעדיק די פרויע-
 ווער דער אפיווע, צו
 פירן די "מאטירעל",
 יאקוב פערסטער
 2000 שטיק. זיין
 ער איז חסמהל נענט
 גרויס און אין
 ער האט פראסטיק
 2000. "מאטירעל",
 צעקאמער נישט אים
 שטיק. "מאטירעל" וויל
 פון מעס און מיט
 ים. פלעט מען
 פארבייטן מיט גילדענע
 ים.
 און אויסגאבע פון 2500
 געט מען ארויס-
 און הרעכט 1837.
 און זען די אויסגע-
 און אסעטירן פון

מסלען אויסצוהאמערן 2000
שטייער געוויס"ש פאר דער
שאקאסער. די דאזיקע
מענטשען "שטייער" זענען
נעמאכט געווארן מיט צוועק
צו וועגן, מעסטן און קא-
מאדירן די גילדענע מסכתות
וואס האבן צירקולירט אין
דאזיקע וואס וועטעניע, דער
צו פארטוירן די אונטערגע-
לעכקייטן, וואס זענען פאר-
געקומען אין יענער צייט מיט
די פאלשע חשבונות, וועלכע
האבן זיך שטארק פארשפרייט.
די דאזיקע "שטייער" איז
צו וועגן די חשבונות, וואס די
שאקאמער האט באקומען,
זענען געווען קינסטלעריש
אויסגעדריבט. די פון יאר-
1837, וואס יאקוי פעטשער
סארט, האט אויסגעהאמערט,
האבן געהאט אויף איהן זייט
די מארקע פון דער משפוחה
סוראוו א "שילד" נעבאלאזן
אין צווייטן. אויף דער ערש-
טער העלפט אין געווען דער
קאפ פונעם קאס" חס א
שטערן און זעקס שטארלן
צווישן די הערער, און אויף
דער צווייטער העלפט, א ליין
מיט א שווערן אין די נעגל.

זכור...

(הסדר פון זייט 11)

די הערד מ. יפה און ש. זילבערפארב ווייזן אין היכל שלמה ירושלים, דעם מיניסטער פון רומעניע אין ישראלי הער וואלערדי דזשארדזשעסעו און פרוי, די ספר-וורה וואס די פעדעראציע פון די יידישע קהלות פון רומעניע האט געשיקט קיין ישראל.

D-nii M. Iufc și S. Zilberfarb, prezintă la Eichel Şlomo, Ierusalim, d-lui ministru al Republicii Socialiste România și d-na Valeriu Georgescu, sururile sfinte trimise de Federația Comunităților Evreiești din România.

די מערב אייראפעישע הויפט-שטעט, און מערב לים האבן די פאסטע מענטשן געפאדערט מען זאל זיך צוהערן צום מעכאניזם פון דער "סכרומא", ס'זאלן לאנדן און באקומען א סכום-סקלם די יעניגע וואס האבן זיך געראטעוועט פון פאשיסטישן געזינד.

אומזיסט אלע באמיונגען. די סירן צו די קאבינעטן פון די יעניגע וואס האבן געהאט דערמאנט צו באשליסן, זענען געווען גוט אויסגעבעט, און ווערע הערענער שטארק פא-גילט, כדי ס'זאלן קאנען ארוין אריינברענגן די ווי-געשרייען, דאס געוויין פון זכנים און קינדער פון דער "סכרומא".

...און זי ארד פון וואר-תש"ב, איז די שוין געזונט-גען געווען צו פארלאזן דעם פארט, כדי זי זאל נאך אר-דעם מאג פארזונקן בעסערות ים. געמאכט פון א מערדער-רושן מארפעט.

...לא ידע איש את קבר רבו, "און קינדער ווייסט נישט ווו זייער קבר איז". פונעם ווי ששה, פונעם ווי די אן א שיעור, דרוםס אונדזערע און א קבר, האבן אויך זי - די אויסגעמאכט מערעט פון געזונט, וואס האבן בתייהם נישט געהאט קיין רה, קיין כוסל מנוחה - נישט געהאט אויך במותם די זכות צו האבן אן ארץ פון אייביקייט, און א קבר אויף העלפן די ליבע און שיעור זאלן קאנען לאזן פאלן א סדרה, ווי מען זאל הערן אן אל-מליחיהם און א קדוש פאר זייערע געפוי-נישטע געשטות.

ס'איז אריבער א מערעל יארהונדערט, יעדעס יאר, אין דעם מאג אראפלאזט וואר די טיפגלדער פון אונדז דער מהלח קדישה כדי ס'זאל צו זיין די מצוה פון "זכור", - "געדענק". אויסן בית

באחרית הימים

פון חנה סאפראן

עס זינגט אן מיר א געזאנג פון באחרית הימים ישעיה'ס געזאנג געשראגן דורך מיין רוד; דורך פיערן און סיערן אין יסורים, עס זינגט אין מיר א הלום, וואס וועט ווערן וואך.

(...אין א וואלף וועט הויזן מיט א שפעס...
...און מענטש וועט מער נישט לערנען מלחמה...)

א, מענטש, א וועלט!
די ימען בלוט וואס האסט פארגאסן
די כריסטן ליכטיקע וואס האסט צעשטערט,
ווי זענען אליין נאך נישט פארפלאגט,
ווי כריסטן, זיין איבער ערד.

קיין שפאנס נאך אליין מיט צייכן אויסן שטערן,
דער האקס-קרייזן גייט אויף אין קרעמאטאריע-דרייז
און ברענגענדיקע צלמים,
תליות מיט פארקוילטע נופ'ן,
פלאכען אין מיין הארץ אין סח.

א, מענטש, א וועלט!
ווי לאנג, ווי לאנג

די רישות און דער פיין!
עס שרייט רעד יאך,
עס גרוילט רעד בראך,
עס וויינט די ערד,
עס זיפצט דער קאָרן,

פויסטן ביילן זיך אין צאָרן -

רייף און גרייס איז שוין די שעה:

"באחרית הימים" - היינט! דאָ!

פלאטערט ס'הארץ...

איס צעבושעטער - מארש פון פעלקער אויפגעוואכט,
א רונער קנאליקער - רוף פון הערצער אויפגעבראכט,
ער חויבט מיר, מאַנגט מיר אין גאלף -
איבער גאָר דער וועלט קלינגט אַז:

"שטעל-אָפּ!"

אטאָמען-מאָרד שטעל-אָפּ!"

דערע איר:

ס'כלום שפילט-אין, הערש אויף צו שווימען,
א נייע הויט פארציט די וווגן פון דער צייט,
און איבער ערד, איבער רוימען,
כרייס אין ווייס,

גייט-אויף א פריידיק-זינגערישער שאל,

א פרוםפאלער גלאַקס-קלאנג,

און אלע היסט, אָפּגעהאקטע פרוימען

לעבן-אויף און גיסן זיך אריין אין דעם געזאנג.

און ס'זענען שפעט שוין מער סיין דזשאנגלס פון געפעכטן,
און ס'זענען לענדער מער נישט אָפּגעזאמט
מיט וועגן פון שטעל-דראַמס;

און פעלקער-קריגן בלוטיקע פון נעכטן

אויף אייביק זענען שוין פארבאָטן.

עס גרינט די ערד, עס בלויען ימען,

די וועלט פון היינט מענטשעלעכער איז פריי,

שפילן קינדער זיך מיט וועלף און לאמען -

ווען ישעיה'ס ווייזע ווערט סקיים היינט.

ער איז געבוירן געוואָרן, "בו-כיום" מת ששה, בו כיום גולר משה...

דער מאַג אין וועלכן משה איז געשטאָרבן האָט וואָס כא-מייס' נישט מער ווי דער סוף פון ערדישן לבוש וואס האָט באקליידט זיין נשמה, אָבער פון דאָרט, פון "שפיין" בארט נבן, שטעלט ער מיט זיך פאר דעם הויכפונקט פון ווינע באמיונגען, דעם מאַג אין וועלכן ס'איז געבוירן געוואָרן די פאליטענדיקע אין שטראלנדיקע, די ריינע און אכט'ע תורה וואס וועט פראַגן זיין נאָמען - תורת משה.

האָט אין ווינע יורשים זע-נע נאיוו. זי האָבן געמיינט אז דורכן איבערישן רעס-געבנס-פארעם, דורכן פאר-ניכטן, פארברענען, אָרער דערמיטקען איינס די גופים, האָט זיך זי איינגעגעבן צו פארניכטן אויך די אידישע, זי, די הסנס פון אלע צייטן, האָבן געלייבט אין דעם שטערן פון משה וועלכער באגייסטעט ווערעט סאכיא-ציעט און האָבן נישט געוואלט ווי אויסבאניגטאד ס'איז דער שטערן פון לעבן, דער שטערן אונטער וועלכן ס'איז געבוירן געוואָרן און וועט אייביק לעבן הייט.

גענוער גראוירטער יד וואָס דער סאָראָסטע יצחק בו אליהם האָט געגעבן אין 1802 בחתום, און א זילבער-נער סט אויסגעהאטערט, וואָס דעוועלבער האָט געשטעלט דער שול אין 1809. אויפן סט זעט מען די זווייטע פון נעם מייסטער: מודכי צורף בו צבי.

ליידער, באזיצן מיר זייער וועניק דאטעס פון די יידישע זילבערשמידן וואָס האָבן זיך אויסגעצייכנט מיט זייער מלא-כו. ס'איז זיכער אז ס'האָבן עקזיסטירט חשפחות זילבער-שחידו, בא וועלטע די וואלכע איז איבערגעגאנגען מדרור לדרור, פון איינער פון די חשפחות איז אונדז געבליבן קלאָרער דאטעס און מיר געפונען זייערע נעמען אויף איז אלטע אָפּציעלע אקטן. ס'איז די רעדע פון דער חש-פחה שוועפעלעכע-רגע-פּעשע-פארו.

יאנוו (יעקב בו נפתלי) שוועפעלעכער ווערט דערמאנט אויך אין שייכות מיט דעם געזעט וועגן חשפחות פון 1836, ווען דער פירשט פון חאָלדאָווע, נעמט אָן חאָס-ס. סלאָמאָאָן

(הסדר אויף זייט 9)

געלערנט די מלאכה די זיל-בערשחידן אברהמלע, פייסטל און פסח, וועלטע זענען שפיר-סטר אויך געוואָרן באריכטע זילבערשמידן. אין דער ערשטער העלפט פון פאָרזיך יאָהונדערט ווערט אויך

געלערנט די מלאכה די זיל-בערשחידן אברהמלע, פייסטל און פסח, וועלטע זענען שפיר-סטר אויך געוואָרן באריכטע זילבערשמידן. אין דער ערשטער העלפט פון פאָרזיך יאָהונדערט ווערט אויך

געלערנט די מלאכה די זיל-בערשחידן אברהמלע, פייסטל און פסח, וועלטע זענען שפיר-סטר אויך געוואָרן באריכטע זילבערשמידן. אין דער ערשטער העלפט פון פאָרזיך יאָהונדערט ווערט אויך

געלערנט די מלאכה די זיל-בערשחידן אברהמלע, פייסטל און פסח, וועלטע זענען שפיר-סטר אויך געוואָרן באריכטע זילבערשמידן. אין דער ערשטער העלפט פון פאָרזיך יאָהונדערט ווערט אויך

געלערנט די מלאכה די זיל-בערשחידן אברהמלע, פייסטל און פסח, וועלטע זענען שפיר-סטר אויך געוואָרן באריכטע זילבערשמידן. אין דער ערשטער העלפט פון פאָרזיך יאָהונדערט ווערט אויך

געלערנט די מלאכה די זיל-בערשחידן אברהמלע, פייסטל און פסח, וועלטע זענען שפיר-סטר אויך געוואָרן באריכטע זילבערשמידן. אין דער ערשטער העלפט פון פאָרזיך יאָהונדערט ווערט אויך

געלערנט די מלאכה די זיל-בערשחידן אברהמלע, פייסטל און פסח, וועלטע זענען שפיר-סטר אויך געוואָרן באריכטע זילבערשמידן. אין דער ערשטער העלפט פון פאָרזיך יאָהונדערט ווערט אויך

בקורה של משלחת
יהודי קנדה

זוים יחד עם מחלי הפרדריה
ובראש הרב הכולל.
הזמן הראשי מר גוסמן והזמן
ל'קובסקי' מאת בית הכנסת וגורלו
והשו"ב מלמור ומר זמירות שבת.
בשבת פ' תצוה אחרי התפלה
בבית הכנסת, ישמנה טובה
שברחוב אסנה טרנו, "קדוש"
שהגיהה הסתדרות וקהילות לכבוד
האורחים.

ביום 17 ו-18 פברואר 1967,
משלחת הארגון, מגבית המאורגנת
בקורה בקורה את בירת ארצנו
במור אורחי הסתדרות הקהילות
ברפובליקה הסוציאליסטית רומ-
ניא, בראש הארגון היה הוושב
ראש הו"ל הרב דר. סטוארט
רוזנברג מסורונסו.
בלווי יושב ראש הקהילה
של בוקרשט העורך דין מר
דניאל סג"ל בקרה המשלחת בכו-
קרו של יום הששי 17 פברואר
כמו מוסדות דתיות, את וותלמוד
תורה שעל יד בית הכנסת מלביס,
את הספריה ואת הווארכיו המסמכי
של הפרדריה שברחוב פופרה רוסו,
את המסעדה והדית וכו'.
באותו יום מר ננצ'יו מנהל
במחלקת הדתית שאצל מועצת
השרים, קבל את פני הרב הכולל
מר דר. דוד משה רוזן. הרב
הכולל הציג את הרב סטוארט
רוזנברג, ראש המשלחת.
בשיחתם דנו על החזיות השו-
נות של החיים הדתיים בארצנו.
בבת התפלה של ברקנת
השבת בבית הכנסת וגורלי, פונו
הרב הכולל במסגרת דרשתו והר-
בילה, בברכה חמה לקבלת פני
האורחים.

אחרי התפלה נערכו סעודה
חגיגית של שבת באולם ומסיבות
שאצל ההיכל ובה השתתפו האור-
חים.

במוצאי שבת, ציר מדינת ישראל
בבוקרשט מר אלימור וורון
עם גברתו, טרנו מטיבה לכבוד
האורחים, בהשתתפות הנוות
הפרדריה ובראשם הרב הכולל
עם גברת דר. רוזן.

ביום הראשון 19 פברואר,
נעבו האורחים את הווריד-בנטי-
עמם למורונסו.

לחג העשור

לרגלי יובל שנת העישר להופעתו של, "כתב העת" הגני
מביע לכמאנו של היהדות הדתית ברוסניא את ברכותיו
הלכביות ואת מיכא איהויל.
אני מעריך מאוד את ה, "כתב עת" שלכם שהוא כסה
הגונה לערכים הנשגבים של ישראל כמא ותורתו.
ישר חילכם על פולחנם זו ויהי רצון שתוכלו להחזיק
בה מעמד ואליה הברכות ישפיע עליכם משפע ברכותיו.

הרב דר. מנחם בולץ
רב ראשי למדינת לוקסמבורג

דברי תורה

מאת חכמי רומניא וגאנניה

פרשת תשא
וידבר ה' אל משה לך רד
כי שחת עמך אשר וועלית
מארג מצריים (שמות ל"ב ז').
וב, פנינו יקרים' החדש במא
בשם האלשיך הקדוש שחשקה,
וכי מחקא שר חשבו ומלך על
וכי שהוא משתחוה לעבדו? ולמה
יתרה אף ה' כשהאדם משתחוה
לעבדו? וזה? ומתוך האלשיך
רובל אחר ואחר מושרא ישנו
חלק אליו מסעל הינו נשמתו
ואם כן כשמשתחוה לעבדו זה
היו כאלו ה' מברית אותו חלק
אליו שושחתו לעבדו זה.
אלשיך וזה של האלשיך גדול פי
מת שפירושו שכי כי תובת נעלה
היא ענין גאות אמרתי לתר איד
הגדול משה רבינו ע"ה חתם
במקום שהיה לו להקטין, כי

אישב חשה אל ו' ויאמר,
אני חש העם וזהו חשאו
ששם תנאו או מחילת העון או
למחות אדם מספר חתורת, זה
ועונו אס ועונו חסאנת או
אין וחוויו אס חספרו ואס
כתבת" (שמות ל"ב ז', לא, לב).
ויש להקשות היתכן אשר מליץ
יושר כמשה רבינו ע"ה גדול את
החטא, ואמר, "חטאת גדולה",
אחרת, כמגור צור להקטין את
החטא ועוד יש להקטין התורה
מעידה כשכמה רבינו היה, ענינו

בי דעם קבלת פנים פונטם
ידישו וועלט קאנגרעס 1967
פאר, לכבוד דעם רב הכולל
דר. דוד משה רוזן און פרדי
(1967) לינקס צו רענסט: הרב
הראשי פון פראנקרייך דר.
קאפלאן, פריי דר. רוזן, י.
משה רוזן, י. פערד, קאנסול
פון דער סאציאליסטישער רע-
פובליק רומעניע אין פאריז.)

La receptia Congresului
mondial evreesc din Paris,
in onoarea Eminentei din Paris,
Dr. D-lui Șef rabin și D-nei
dr. Rosen (de la stînga la
dreapta: Marele rabin al
Franței dr. Kaplan, D-na
dr. Rosen, I. Orfuss, Șef
rabin dr. M. Rosen, I. P.
Consulul Republicii Socia-
liste România la Paris).

לשבת פרשת שקלים

הרב י. מ. מארילוס — בוקרשט

ושקל אשא...

הוא חזק את אחיות האומה
באופן היותר אמין. כל אחד
הרגיש כי הוא בן לאומה שכל
בניה שווים לפניו.
אבל השקלים לא באו בתור
נדבה, "כל איש אשר ירבונו
לבו" שרצות ליתן בתורת
נדבה. עליון מוסל כלר ולחם-
ביר יו, "תקנו את תרומתי"
כי יתנה חומת היהדות עם כל
נדבה (עצמה). "בשישבו
במקדש התחילו למשכן" (דע
מברכנורא, "מי שלא הכיא
שקל...") (שקלים פ"א מ"ג)
ג'). תורת הצדקה אף היא
אחה מעמסורים אשר עליהם
הכבדה חומת היהדות עם כל
זה היא איננה לצי רשקפת
התורה ורדלי. ענין תעורה
סותרת התלכות כמו שהיא
בשאר החצות המסוריים,
הצדקה היא רק חוק מוסרי-
הכרחי מעד מצב החברה
האנושית שאינה שוה, ואין
לה תכלית מוסרי כשהוא
לעצמה, התורה מרגשת: "כי
לא יהל אביון משרב הארץ
על כן אנכי מצוה לאמר פתח
תפת את ידך" (דברים טו
יא).

הנה לדע התורה כל ענין
הצדקה היא רק נחיצות
והכרחית מפני אי ההשתוות
של המצב החמרי מחקוביו
והחברה. עיקר הפין התורה
היא שכל אדם יעמוד על כה
עצמו וברשותו, שיבצר לו
כעצמו מעמד איתן בחיים אף
אם בוועת אפי יעמוד ועבוד.
ציווי התורה היא, "ששת ימים
תעבד", וכמו שהשיטתה היא
מצוה ביום השביעי כן היא
התורה מצוה בשבת ימי
השבת. כי עמידתו וקיומם
של האישיות תלוי רק בזה
אם יש לו כח עצמו התקיים
והוא אי אפשר רק על ידי
העבודה. על ידי העבודה
האנושית נאלץ להשתמש בכל
בחותיו אשר נטעה בו השפע
לפתח ולשכללם ולהיות
לחפארת אדם. לא כן המצפה
לעור רעהו. אז כל כשרותיו
תסס והלכו. הוא יתעסק

בצער ולא יצטרך לבריות" —
ועוד ועוד.
וכמעט זה השקלים שבאו
לרבו היו בתור חזקה לאומית.
ואת מקום המשבן ובית המס-
רש ירש בגולה הבתי כנסיות.
הכה השפיעו על כל הי עת
ישראל. בוסן האהרון שנת-
משה השפעת בית הכנסת,
סרה רוח הקודש מעל אהלי
יעקב, ערימה של אפר נצברה
על ניצוצי הקודש ויש צורך
החזק להסיר את הנישן וללבות
את הניצוץ והיה ללהב ובה
יתגשם, "ושקל אשא בבית
בכון ונשא".

פירוש מהצדיק החסיד
רבינו הגר"א זצוק"ל

(נמצא בכתב יד *)
נשלח על ידי ר' אלי יצחק וכהן כ"ח שבט ה'תש"ז בסאלון הבירה
אסתוניה ס.ס.ר. (בבית המועצות)
איתא במדרש, "גדולה צדקה שמרחקת את המת, ומקרכת
אתה חי" (תרי"א זמא פ"א) פייר דמיון. כשנמפה באה לעולם
ר"ל תליות ועומדות כרקיע אותיות חמתי כלפי הארץ
(ושיה חמת מלך מלאכי סית) ובתיבה זו ח"י רחוק שהאות
ח"י בראש התיבה והאות, "י" בסופה אבל מת קרוב
שהאותיות, "מ", "ת", סמוכין בה זו לזו.
והנה צדקה תציל ממות צדקה מרין תורה לכהים
סחצית השכל. כי האות, "צ", זו צדקה וכשהיא באה באסע
בתיבה מחצית היא נעשה ההד מתיבת חמתי.
כי בתיבה מחצית האותיות, "מ", "ת", רחוקות זו מזו
והאותיות, "ח", "י", קרובות, שהאות, "צ", של צדקה מרכיב:
ואין מציל ממות אלא צדקה.
(*) כתב זה דה שנמצא לפני המלחמה בהודעה בכתב — עתי לכב-
לים, "ישורון" אשר יצאה בברלין.

רשימה המפרש הגדול

רשימת המפרש הגדול של רשי-
הא במפרשיו שקבב על
התורה. על התלמוד. ועל
הרבה מספרי הנ"ך.
פרשו על התורה הוא
המפרשם ביותר מבין כל
הפרשנים על התורה. הוא
מקאר את דברי התורה ברוח
חכמי ישראל על-פי המדרש
(והתלמוד)
פרשו של רשי על התלמוד.
נעשה לחלק בלתי נפרד של
למוד התלמוד. עד ימי רשי-
היו כמעט כל המלמדים
וקוקים לבאור רשם של
הסגנון שכלל מסכת ומסכת.
אך עם פרושו של רשי —
יכול כל אדם ללמד ולהבין
עצמו את התלמוד.

(ברית עברית עולמית)
(התרגום הרומני בדף 2)